

CİNSEL SALDIRI OLGUSUNA PROFESYONEL YAKLAŞIMDA MEZUNİYET SONRASI EĞİTİMİN ETKİSİ

Effects of postgraduate training program on the professional approach to sexual assault cases

M. Fatih YAVUZ*

Yavuz M F. Cinsel saldırı olgusuna profesyonel yaklaşımda mezuniyet sonrası eğitimin etkisi. Adli Tıp Bülteni 2001; 6 (3): 111-118.

ÖZET

Bir sorunu ortadan kaldırmanın en etkili yolu, öncelikle o sorunun tüm boyutları ile ortaya konmasıdır. Cinsel saldırıların ortaya çıkma oranlarının düşük olmasında; bir çok etkenin yanında, konu ile ilgili polis, savcı, hakim gibi meslek gruplarının çeşitli yanlış inanışlarından kaynaklanan olumsuz yaklaşımları da önemli bir yer tutmaktadır. Bu yaklaşımın, objektif ve tarafsızlık zemininde gerçekleşmesinin temel gereğinin de, gerçek bilginin edinildiği eğitim olduğu açıktır.

Cinsel saldırı olgusuna profesyonel yaklaşımda, eğitimin etkisini değerlendirebilmek için yapılan bu çalışmaya; yazar tarafından 14 hafta süreyle toplam 28 saat olarak verilen "Cinsel Suçlar" dersini alan, meslekleri hakim, savcı, avukat, polis ve psikolog olan, 30 yüksek lisans öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Konuya ilişkin düşünce bazında yaklaşımlarda, eğitim öncesi ve sonrası gözlenen değişimin olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Cinsel saldırı ile ilgili mitlerden kaynaklanan yanlış düşüncelerin düzeltilmesinde, mezuniyet sonrası meslek içi eğitimin etkisinin anlamlı olduğu, benzer eğitim programlarının cinsel saldırı olgusu ile profesyonel olarak ilgilenen tüm meslek gruplarına yönelik, mezuniyet sonrası eğitim programları kapsamına alınmasının oldukça önemli yararlar sağlayacağı görüşüne varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Cinsel saldırı, flört tecavüzü, mitler, eğitim.

SUMMARY

The most effective way in eliminating a problem is first to put it forward with all aspects. Along with other factors, the negative approach of the related professions such as police, attorneys and judges stemming from their false beliefs is an impor-

tant cause in low reporting ratios of sexual assaults. Educational programs where the real information is gathered seems to be the most important place to prevent the biased and unobjective approaches. The aim of the study is to evaluate the effects of sexual assault training program on the professional approach to sexual assault events. Thirty graduate students having different professional backgrounds such as judges, attorneys, police and psychologists, who took the "sexual crimes" course given by the author for 28 hours in 14 weeks voluntarily participated in the study. The observed differences in the consideration of the matter before and after the education are defined to be positive. As a consequence, post graduate sexual assault training programs received by the related professions will have positive impact on objective approach to sexual assault cases.

Key words: Sexual assault, date rape, false believes, education.

GİRİŞ VE AMAÇ

Gücün kötüye kullanımı olarak da tanımlayabileceğimiz şiddetin, en sık görülen formlarından birisi de cinsel şiddettir ve günümüzde de ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Rızası olmayan bireye yönelik olarak gerçekleştirilen cinsel içerikli tüm eylemler cinsel şiddet olarak tanımlanırken, eylemin içeriği ve ağırlığına bağlı olarak cinsel taciz ve cinsel saldırı olarak iki alt başlıkta incelenir. Sözel, görsel ve basit cinsel içerikli fiziksel temasla gerçekleştirilen eylemler cinsel taciz olarak tanımlanır ve Türk Ceza Yasasında bu tür eylemler sarkıntılık suçu olarak değerlendirilir. Eylem, yoğun ve ardışık fiziksel temas, oral, anal veya vajinal penetrasyonla ger-

* Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

çekleştirildiğinde cinsel saldırı olarak tanımlanır. Cinsel saldırı, Türk Ceza Yasasında ırz ve namusa tasaddi (yoğun ve ardışık fiziksel temas, oral penetrasyon) ve ırza geçme (anal veya vajinal penetrasyon) şeklinde değerlendirilir. Cinsel saldırının dinamiğinde namusa yönelik ve cinsel doyum sağlanması yer almayıp, temelini, hükmetme ve aşağılama motivasyonlu bireye yönelik şiddetin sergilenmesi oluşturur. Dolayısı ile cinsel saldırı bireye yönelik cinsel içerikli bir şiddet eylemidir. Ancak yasalarımızda eylemin tanımlanmasında kullanılan "ırz" kelimesinin namus, namus perdesi anlamı taşıdığı göz önüne alındığında, cinsel saldırının en ağır boyutu olan ve yasalarda "ırza geçme" olarak tanımlanan kavramın yerine "zorla cinsel ilişki" kavramının kullanılmasının daha doğru olacağı açıktır.

Birey özgürlüğüne karşı gerçekleştirilen en ağır şiddet türlerinden olan cinsel saldırılar her toplum için ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Sorunun önemli boyutlarda olmasının bir nedeni de (ki aynı zamanda sonucu olarak) bu tür suçların %5-10 gibi çok düşük oranlarda adli makamlara iletilmesidir (1,2). Bu düşük orana, toplumun olumsuz, ön yargılı bakış açısı, saldırıdan mağdurun da sorumlu tutulması, olayı ispatlayamama korkusu, saldırganın misilleme korkusu, saldırganın cezalandırılmayacağı düşüncesi, polis, savcı, hakim gibi meslek gruplarının olumsuz yaklaşımından çekinme vb. gibi daha da artırılabilir gerekçeler neden olmaktadır(3-5). Bunların arasında en önemli faktör olan - bir takım yanlış inanışlar nedeni ile - mağdurun suçlanması ve sorumlu olduğunun düşünülmesi; sadece toplumun bakış açısını değil, bu konu ile ilgili hakim, savcı, polis, avukat, doktor gibi meslek gruplarının da mağdura ve olaya yaklaşımını etkilediğini düşündürmektedir.

Cinsel saldırı olayı ile ilgilenen meslek gruplarının yanlış inanışlardan kaynaklanan olumsuz yaklaşımlarının düzeltilmesinde en etkili yöntemin, mezuniyet sonrası verilecek, cinsel saldırılarla ilişkili araştırma ve viktoloji içerikli eğitim programları olduğu öne sürülmektedir.

Lonsway, tecavüz eğitim programlarının çoğunluğunun, tecavüze ilişkin olumsuz tutum ve davranışlarda, olumlu yönde değişiklikler sağladığını belirtmektedir (6). Cinsel eğitimin verildiği programların, tecavüze ilişkin yaklaşımların daha sağlıklı oluşmasını sağladığı öne sürülmektedir (7,8). Bu amaçla, 1995 yılından bu yana yazar tarafından İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü

sü'nde haftada 2 saat olmak üzere 14 hafta süre ile verilmekte olan "cinsel suçlar" dersinin, öğrenciler üzerinde yaklaşım bazında etkisini değerlendirebilmek üzere, bu çalışma planlanmış ve çalışma 1999 ve 2000 bahar dönemlerinde söz konusu ders kapsamına alınmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmaya İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsünde Yüksek Lisans eğitimi gören, 1999 ve 2000 Bahar dönemlerinde yazar tarafından 14 hafta süreyle toplam 28 saat olarak verilen "Cinsel Suçlar" dersini alan, toplam 36 öğrencinin 30'u gönüllü olarak katılmışlardır. Öğrencilerin dersi izleme oranı %85'in üzerindedir. Ders ağırlıklı olarak adli tıp ve adli bilimler açısından cinsel saldırılara yaklaşım, araştırma yöntemleri, bulgular, suç motivasyonu, sanık ve mağdur profili ile saldırının mağdurda oluşturduğu etkileri içermektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin 10'u (%33) kadın, 20'si (%67) erkektir. Katılımcıların yaş aralığı 23-40 yaş olup yaş ortalaması 27.3 ± 4.8 yıldır. Kadınlarda yaş aralığı 24-40 yaş, yaş ortalaması 29.4 ± 5.95, erkeklerde yaş aralığı 23-33 yaş, yaş ortalaması 26.3 ± 2.77'dir. 30 öğrencinin mesleki dağılımında, çoğunluğu hakim, savcı, avukat, polis ve psikologlar oluşturmaktadır.

Gereç olarak; yaş, cinsiyet ve meslek ile ilgili demografik bilgiler ve ırza geçme ile ilgili yanlış inanışları içeren 12 sorudan oluşan bir anket formu, flört tecavüzünü konu alan bir senaryo ve bununla ilgili sorulardan oluşan ikinci bir form kullanılmıştır. Yanlış inanışlarla ilgili anket formunda; her sorunun yanıtı kesinlikle katılıyorum (1 puan), katılıyorum (2 puan), katılmıyorum (3 puan) ve kesinlikle katılmıyorum (4 puan) şeklinde değerlendirme puanı içermektedir. Senaryo, arkadaş tecavüzü veya flört tecavüzü (date rape) olarak adlandırılan tanımlama ile ilgilidir ve katılımcıların konuya bakış açılarını değerlendirebilmek için oluşturulmuştur.

Senaryo

"Asuman 24 yaşındadır ve özel bir büroda sekreter olarak çalışmaktadır. İnsan ilişkilerinde rahat tavırlarıyla dikkati çekmektedir. Daha önce cinsel ilişkide bulunduğu birkaç arkadaşı olmuştur. Bir arkadaşının doğum gününde tanıştığı, 28 yaşındaki Selim'in akşam davetini kabul ederek lüks bir restoran'da yemeğe giderler. Asuman dekolte bir bluz ve mini etek giymiştir. Yemek çıkışında bir bara

giderler. Her ikisi de alkol almaktadır. Gece keyifli geçmektedir. Vücutları sıkı temas halinde olacak şekilde dans ederler. Gece yarısı saat 01:00 sularında bardan ayrılırlar. Tüm hesapları Selim ödemektedir. Selim Asuman'ı evine davet ederek bir kahve içmeyi teklif eder. Eve giderler, ikili kanepe otururken öpüşürler. Giysilerini çıkarmadan bir süre sevişirler. Ancak Asuman daha fazlasını istemeyerek eve gitmek istediğini söyler. Selim Asuman'ın direnmesine rağmen zor kullanarak cinsel ilişkiyi gerçekleştirir."

A- Bu durumda Selim'in, Asuman ile zorla cinsel ilişkide bulunmasını haklı gösterecek durumlar ne olabilir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

- 1) Asuman cinsel ilişkiye önce "evet" deyip, daha sonra fikrini değiştirerek "hayır" demiştir.
- 2) Asuman cinsel olarak Selim'i tahrik etmiştir.
- 3) Asuman Selim'in evine gitme teklifini kabul etmiştir.
- 4) Asuman Selim'in vücuduna cinsel içerikli dokunmasına izin vermiştir.
- 5) Asuman alkollü olduğu için kontrolü kaybetmiştir.
- 6) Selim tüm hesapları ödediği için bu davranışında haklıdır.
- 7) Asuman daha önce başkalarıyla da cinsel ilişkide bulunmuştur.
- 8) Asuman seksi kıyafetler giymiştir.
- 9) Asuman yeni tanıştığı bir kişinin tekliflerini kabul etmiştir.
- 10) Diğer (Yazınız)

B- Selim'in davranışı hiçbir şekilde kabul edilemez.

C- Yukarıda anlatılan olay sizce bir ırza geçme suçudur? a-Evet b-Hayır

Senaryo ile ilgili yanıtlar birden fazla şık işaretlenebilecek şekilde düzenlenmiştir.

Gerek anket formu, gerekse de senaryo, ilk derste ve son derste (1. ve 14. derslerde) olmak üzere iki kez uygulanmış, ders öncesi ve ders sonrasında verilen cevaplar arasındaki değişiklikler incelenmiştir.

Elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmeleri SPSS - 10 programı kullanılarak yapılmıştır. Senaryo ile ilgili sorularda X2 testi, mitlere ilişkin anket formunda tek yönlü varyans analizi yapılarak değişkenler arasındaki farklar belirlenmiştir.

BULGULAR

Senaryo ve mitlerle ilgili eğitim öncesi ve sonrasına ilişkin bulgular tablo 1-4'te verilmiştir.

Eğitim öncesi katılımcılar senaryoyu değerlendirdiklerinde % 53'ü (n:16), erkeğin davranışının hiçbir şekilde kabul edilemeyeceğini belirtirken, eğitim sonrasında; saldırının hiçbir şekilde haklı olabilecek unsurlar içermediğini belirtenlerin oranı % 80'e (n:24) yükselmiştir (Tablo 1) ($X^2(1) = 4.80, P < 0.05$).

Cinsiyet açısından yapılan değerlendirmede, kadın katılımcıların eğitimden önce % 70'i (n:7), Selim'in davranışının hiçbir şekilde kabul edilemeyeceğini düşünürken, eğitim sonrası bu oran %90 (n:9) olarak değişmiştir. Erkek katılımcıların dersten önce % 45'i (n:9), Selim'in davranışını hiçbir şekilde kabul etmezken, eğitim sonrası bu oran % 75'e (n:15) yükselmiştir (Tablo 2).

Eğitim öncesi değerlendirmede; katılımcıların %90'ı (n:27) senaryodaki eylemi ırza geçme suçu olarak değerlendirirken, ders sonrası katılımcıların %100'ü (n:30) eylemi suç olarak değerlendirmiştir ($X^2(1) = 2.14, p > 0.05$).

Mitlerle ilgili değerlendirmeye baktığımızda; eğitim öncesi toplam puanın aritmetik ortalaması 38.50 (SD:4.94) iken eğitim sonrası aritmetik ortalamasının 42.73 (SD:5.22) olarak bulunduğunu görmekteyiz (F(1,59): 10.41, $p < 0.01$). Bu değişim, olumsuz yaklaşımı gösteren mitlere "katılmıyorum" ifadesinden "kesinlikle katılmıyorum" ifadesine yaklaşıldığını göstermektedir (Tablo 3).

Katılımcıların, Selim'in davranışında haklı gördükleri durumlarda, eğitime bağlı değişiklikler tablo 1 ve 2 de gösterilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışma grubunun, hem senaryo hem de mitler bazında eğitim öncesi ve sonrası farklılıkları değerlendirildiğinde, her iki unsurdaki da değişimin belirgin bir şekilde olumlu yönde olduğu görülmektedir.

Mitlerden en çok etkilenen, tanıdık tecavüzüne ilişkin senaryo konusunda ki değişiklikler çok daha çarpıcıdır ve bu olumlu değişimin özellikle erkeklerde belirgin olması, geleneksel cinsiyetçi yaklaşımdan kaynaklanan olumsuz düşüncelerin değiştirilebilirliği konusunda da, umut verici olarak değerlendirilmiştir. Çünkü cinsiyet farklılıklarının değerlendirildiği çeşitli çalışmalarda; genelde, özellikle tanıdık tecavüzünde, erkekler kadınlara

Tablo 1: Flört tecavüzü ile ilgili senaryo sorularına "katılıyorum" yanıtlarının yüzdeleri ve X^2 değerleri.

	Eğitim öncesi (n:30)		Eğitim sonrası (n:30)		$X^2(1)$
	n	%	n	%	
1. Asuman cinsel ilişkiye önce "evet" deyip, daha sonra fikrini değiştirerek "hayır" demiştir.	5	17	1	3	2.96
2. Asuman cinsel açıdan Selim'i tahrik etmiştir.	16	53	4	13	10.8 ^a
3. Asuman Selim'in evine gitme teklifini kabul etmiştir.	12	40	4	13	5.45 ^b
4. Asuman Selim'in vücuduna cinsel içerikli dokunmasına izin vermiştir.	17	57	7	23	6.94 ^c
5. Asuman alkollü olduğu için kontrolü kaybetmiştir.	5	17	2	7	1.46
6. Selim tüm hesapları ödediği için bu davranışında haklıdır.	1	3	-	-	1.02
7. Asuman daha önce başkalarıyla da cinsel ilişkide bulunmuştur.	8	27	2	7	4.32 ^b
8. Asuman seksi kıyafetler giymiştir.	12	40	3	10	7.2 ^c
9. Asuman yeni tanıştığı bir kişinin tekliflerini kabul etmiştir.	10	33	2	7	6.67 ^c
10. Diğer	-	-	-	-	*
• Selim'in davranışı hiçbir şekilde kabul edilemez.	16	53	24	80	4.80 ^b

Tablo'da "katılıyorum"un yüzdeleri verilmiştir.

* Her iki grupta verilen cevaplar aynı olduğu için istatistiksel değerlendirme yapılamamıştır.

^ap < 0.001

^bp < 0.05

^cp < 0.01

Tablo 2: Flört tecavüzü ile ilgili senaryo sorularına "katılıyorum" yanıtlarının cinsiyete göre dağılımı.

	KADIN (n:10)				ERKEK (n:20)			
	E.Ö.		E.S.		E.Ö.		E.S.	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Asuman cinsel ilişkiye önce "evet" deyip, daha sonra fikrini değiştirerek "hayır" demiştir.	1	10	-	-	4	20	1	5
2. Asuman cinsel açıdan Selim'i tahrik etmiştir.	4	40	1	10	12	60	3	15
3. Asuman Selim'in evine gitme teklifini kabul etmiştir.	4	40	1	10	8	40	3	15
4. Asuman Selim'in vücuduna cinsel içerikli dokunmasına izin vermiştir.	3	30	2	20	14	70	5	25
5. Asuman alkollü olduğu için kontrolü kaybetmiştir.	1	10	1	10	4	20	1	5
6. Selim tüm hesapları ödediği için bu davranışında haklıdır.	-	-	-	-	1	5	-	-
7. Asuman daha önce başkalarıyla da cinsel ilişkide bulunmuştur.	2	20	1	10	6	30	1	5
8. Asuman seksi kıyafetler giymiştir.	3	30	1	10	9	45	2	10
9. Asuman yeni tanıştığı bir kişinin tekliflerini kabul etmiştir.	2	20	-	-	8	40	2	10
10. Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-
• Selim'in davranışı hiçbir şekilde kabul edilemez.	7	70	9	90	9	45	15	75

Tablo'da "katılıyorum" yanıtlarının yüzdeleri verilmiştir. E.Ö: Eğitim öncesi E.S: Eğitim sonrası

Not: Her iki grupta da örneklem grubunun sayısı az olması nedeni ile X^2 testi güvenilir sonuç vermediğinden istatistiksel değerlendirme yapılamamıştır.

Tablo 3: Irza geçme ile ilgili yanlış inanışların; aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve F değerleri.

	Eğitim öncesi (n:30)		Eğitim sonrası (n:30)		F(1,59)
	M	SD	M	SD	
1. Olaydan iki gün sonra yapılan bir irza geçme suçlaması muhtemelen gerçek değildir.	3.03	0.72	3.43	0.63	5.29 ^a
2. Tipik bir irza geçme karanlık ve çıkmaz bir sokakta, yabancı biri tarafından gerçekleştirilir ve vahşet içerir.	3.03	0.72	3.27	0.91	1.22
3. Bir kadının ırzına geçildiğinde, o da aynı şekilde rahatlayıp ondan zevk alabilir.	3.10	0.80	3.73	0.45	14.21 ^b
4. Bazı kadınlar ırzlarına geçilmeyi hak eder.	3.57	0.63	3.60	0.77	0.03
5. Kadınların dış görünüşleri ve davranışları irza geçmeyi kışkırtır.	2.60	1.00	3.23	0.90	6.64 ^a
6. İyi kadınların ırzına geçilmez.	3.10	1.03	3.67	0.61	6.75 ^a
7. Irza geçme cinsel arzuları kontrol edememenin ifadesidir.	2.43	0.94	3.00	0.95	5.44 ^a
8. Çoğu durumlarda, kadının ırzına geçilmişse bunu kendisi istemiştir.	3.40	0.56	3.70	0.70	3.33
9. Kadının vücudunda fiziksel şiddet bulguları yoksa ırzına geçildiği iddiası asılsızdır.	3.23	0.68	3.77	0.50	11.94 ^b
10. Eğer bir erkek bir kadın için para harcamışsa onunla cinsel ilişkide bulunma hakkına sahiptir.	3.90	0.31	3.80	0.41	1.16
11. Irzına geçilmiş bir kadın suçlu bir kurbandır, masum biri değildir.	3.67	0.55	3.80	0.41	1.15
12. Cinsel ilişkiye kadın hayır derken aslında evet diyordur.	3.43	0.68	3.73	0.52	3.69

(1-1.75) Kesinlikle katılıyorum.

(3.26-4.0) Kesinlikle katılmıyorum

(1.17-2.50) Katılıyorum.

^ap < 0.05 ^bp < 0.001

(2.21-3.25) Katılmıyorum.

^cp < 0.01

nazaran mağdura daha çok, saldırganı daha az sorumluluk yüklemektedir. Tecavüz mağduru, tecavüzcüler ve tecavüze yönelik tutum ve algılayışlarda, cinsiyetler arası belirgin farklılıklara işaret edilmektedir. Erkekler tecavüz mitlerine daha fazla inanmakta, tecavüz mağdurunu daha çok sorumlu tutup, irza geçme suçuna daha toleranslı yaklaşmaktadır (9-13). Saldırganın tanıdık olduğu cinsel saldırı eylemlerine, saldırganın yabancı olduğu eylemlere daha az tepkisel yaklaşmakta, hatta bazen eylem cinsel saldırı olarak da tanımlanmamakta, çoğu zaman mağdura daha fazla sorumluluk yüklenmektedir (14). Oysa bilmekteyiz ki, cinsel saldırı yaş ve cinsiyet gözetmeksizin, tüm bireylere yönelik olarak gerçekleştirilirken mağdurların yaklaşık yarısını erişkin kadınlar oluşturur. Her iki kadından birisinin yaşamlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kaldıkları gösterilmiştir. Saldırganların çok büyük çoğunluğunu da tanıdık kişiler oluşturmaktadır (15-17).

Mitlerle ilgili değişimde olumlu noktadan, çok olum-

lu noktasına doğru gerçekleşmiştir ki (tablo 3-4) zaten bu da, eğitici olarak beklentimizin gerçekleşmesidir.

Değişimler, özellikle cinsel saldırının cinsel güdülerin kontrolsüzlüğünde kaynaklanmayıp bunun bir şiddet eylemi olduğu, mağdur profilinin gerçekte oldukça geniş olduğu, olay yeri olarak en riskli ortamların mağdur veya saldırganın özyaşam yeri olduğu, eylem sonrası olayı adli makamlara bildirmede sıklıkla görülen gecikmenin doğal olduğu konularında belirginleşmektedir (Tablo 3-4).

Gottesman, polise yönelik olarak uygulanan eğitim programlarının etkinliğinden söz ederek, program sonrası katılımcı polislerin mağdurla empati kurma yönünde pozitif yaklaşım sergilediğini, ancak eğitim sonrasında bile mağdurun giyim tarzı ile davranışları nedeni ile saldırıda sorumluluğunun bulunduğu şeklindeki yaklaşımın, ancak kısmen düzeldiğini belirtmiştir (18). Field'da benzer çalışmasında eğitim programının polisler üzerindeki olumlu etkisini belirtmiştir(19) . Feldman-Summers

Tablo 4: İrza geçme ile ilgili yanlış inanışların; cinsiyete göre aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve F değerleri.

	Kadın (n:10)				F(1,19)	Erkek (n:20)				F(1,39)
	E.Ö.		E.S.			E.Ö.		E.S.		
	M	SD	M	SD		M	SD	M	SD	
1. Olaydan iki gün sonra yapılan bir irza geçme suçlaması muhtemelen gerçek değildir.	3.20	0.42	3.60	0.70	2.40	2.95	0.83	3.35	0.59	3.12
2. Tipik bir irza geçme karanlık ve çıkmaz bir sokakta yabancı biri tarafından gerçekleştirilir ve vahşet içerir.	3.20	0.63	3.50	0.85	0.80	2.95	0.76	3.15	0.93	0.55
3. Bir kadının ırzına geçildiğinde o da aynı şekilde rahatlayıp ondan zevk alabilir.	3.20	0.63	3.90	0.32	9.80 ^a	3.05	0.89	3.65	0.49	7.02 ^b
4. Bazı kadınlar ırzlarına geçilmeyi hak eder.	3.80	0.42	3.70	0.95	0.09	3.45	0.69	3.55	0.69	0.21
5. Kadınların dış görünüşleri ve davranışları irza geçmeyi kışkırtır.	3.20	0.92	3.70	0.48	2.32	2.30	0.92	3.00	0.97	5.44 ^b
6. İyi kadınların ırzına geçilmez.	3.70	0.67	3.90	0.32	0.72	2.80	1.06	3.55	0.69	7.09 ^a
7. İrza geçme cinsel arzuları kontrol edememenin ifadesidir.	2.60	0.97	3.30	0.82	3.04	2.35	0.93	2.85	0.99	2.71
8. Çoğu durumlarda, kadının ırzına geçilmişse bunu kendisi istemiştir.	3.70	0.48	4.00	0	3.86	3.25	0.55	3.55	0.89	1.83
9. Kadının vücudunda fiziksel şiddet bulguları yoksa ırzına geçildiği iddiası asılsızdır.	3.40	0.70	4.00	0	7.36 ^b	3.15	0.67	3.65	0.59	6.29 ^b
10. Eğer bir erkek bir kadın için para harcamışsa onunla cinsel ilişkide bulunma hakkına sahiptir.	4.00	0	3.90	0.32	1.00	3.85	0.37	3.75	0.44	0.60
11. İrzına geçilmiş bir kadın suçlu bir kurbandır, masum biri değildir.	3.90	0.32	4.00	0	1.00	3.55	0.60	3.70	0.47	0.77
12. Cinsel ilişkiye kadın hayır derken aslında evet diyordur.	3.70	0.48	4.00	0	3.86	3.30	0.73	3.60	0.60	2.01

(1-1.75) Kesinlikle katılıyorum.

(1.17-2.50) Katılıyorum.

(2.21-3.25) Katılmıyorum.

(3.26-4.0) Kesinlikle katılmıyorum

^ap < 0.01^bp < 0.05

E.Ö: Eğitim öncesi E.S: Eğitim sonrası

ve Palmer, 54 hakim ve savcı katılımcının yer aldığı çalışmasında, mağdurların karşılaştıkları olumsuz yaklaşımların, saldırganın tanıdık birisi olduğu tecavüz eyleminde, mağdurun da sorumlu olduğu yönündeki düşüncelerinden kaynaklandığını ileri sürmüştür (20). Hazelwood, 2170 polisin yer aldığı oldukça geniş kapsamlı bir çalışmada, mitlerden kaynaklanan yanlış inanışların düzeltilmesinde ve objektif yaklaşımın sağlanmasında, mezuniyet sonrası uygulanan eğitim programlarının belirgin olumlu etkisinin bulunduğunu ortaya koymuştur (21).

Tecavüze ilişkin eğitim programlarının etkinliğinin değerlendirildiği bir başka çalışmada, tutumsal değişikliklerde sağlanan düzelmelerin zamanla azaldığı vurgulanmakla birlikte(22), eğitim programının 2 yıllık takibinde, katılımcılardaki olumlu değişimin devam ettiği gösterilmiştir (23).

30 dakika ile 2 saat arasında ki süreleri kapsayan eğitim seminerlerinin yeterince etkili olmadığı, eğitim programının 3-4 ay süreli olmasının gerektiği vurgulanmaktadır (24,25). Eleştirilerden birisi de; eğitim sonrası takip dönemlerinin genellikle 2 hafta ile 3 ay arasında değişen kısa dönemler olmasıdır (26,27).

Katılımcılarda gözlenen olumlu değişim birey hak ve özgürlüğüne verilen önemin kavranmasını göstermektedir. Cinsel ilişki karşılıklı rıza ile başlar ve sürer. Rızanın, ilişkinin herhangi bir aşamasında kesilmesi mümkündür ve bireyin özlük hakkıdır. Ayrıca kadının davranışları, giyinişi gibi unsurlar saldırı için bir gerekçe oluşturamaz ve tahrik olarak değerlendirilemez. Tahrik olma gibi bir gerekçe varsa, bu mağdurun değil saldırganın sorumluluğu ve sorunu olarak değerlendirilmelidir. Kaldı ki cinsel saldırılar sadece kadınlara karşı değil, erişkin

erkeklere, çocuklara, yaşlılara ve zihinsel özürlülere karşı da yoğun olarak işlenmektedir. 1 yaşındaki bir çocuğun, 75 yaşındaki bir kadının, erişkin bir erkeğin, hijyenik koşulları son derece kötü, zihinsel özürlü birisinin saldırganı tahrik ettiğinden söz edilemez (28). Cinsel saldırı, cinsel isteğin tatmin edilmesine yönelik cinsellik güdüsünden kaynaklanan bir eylem değil, cinsel içeriğin sadece bir araç olduğu ve temelde hükmetme ve aşağılama motivasyonu içeren şiddet eylemidir.

Sonuç olarak; mağdura yönelik kurumsal tepkinin, cinsel saldırı sonrası olayı adli açıdan aydınlatmanın yanı sıra eylem sonucu mağdurda oluşan psikolojik hasarın sağaltımında da önemli bir etkisi olduğu gösterilmektedir (20,29). Bu olumsuz yaklaşım, mağdur açısından olayı adli makamlara yansıtma konusunda bir çekince oluşturduğu gibi, yargılama konusu olmuş vakalarda da sağlıklı karara ulaşılmamasına engel olabilecek özellikler taşımaktadır. Bu subjektif yaklaşımın ortadan kaldırılması ve tüm yaklaşımlar için primer gereklilik olan objektivitenin sağlanması doğrultusunda

yapılan bu çalışmada, cinsel saldırı ile ilgili mitlerden kaynaklanan yanlış düşüncelerin düzeltilmesinde, mezuniyet sonrası meslek içi eğitimin etkisinin anlamlı olduğu, benzer eğitim programlarının cinsel saldırı olgusu ile profesyonel olarak ilgilenen tüm meslek gruplarına yönelik mezuniyet sonrası eğitim programları kapsamına alınmasının oldukça önemli yararlar sağlayacağı görüşüne varılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Dunn S.F, Gilchrist V.J. Sexual Assault. Family Violence and Abusive Relationships. 1993; June 20(2):359-73.
2. Payne D. Crime in Scotland: Findings from the 1988 British Crime Survey. 1992 Edinburgh. Scottish Office
3. Burgess A.W . Public Beliefs and Attitudes Toward Rape in Rape Investigation. Hazelwood R.R and Burgess A.W eds. 2nd edn. CRC Press Boca-Raton. 1995; pp:3-12.
4. Dupre A.R., et al . Sexual Assault. Obst Gyn Survey 1993; 48(9):640-8
5. Linden J.A. Sexual Assault. Emerg Med Clin North Am., 1999; 17 (3): 685-697.
6. Lonsway K.A. Prevention Acquaintance Rape Through Education: What do we know? Psychology of Women Quarterly 1996; 20, 229-265
7. Dallager C.& Rosen L.,A. Effects of a Human Sexuality Course on Attitudes toward Rape And Violence. Journal of Sex Education and Therapy 1993; 19, 193-199
8. Fischer G.J. College Student Attitudes Toward Forcible Date Rape: Changes After Taking a Human Sexuality Course. Journal of Sex Education and Therapy 1986;12, 42-46)
9. Margolin L, Miller M & Moran P.B. When a Kiss Not Just a Kiss: Relating Violations Of Consent in Kissing to Rape Myth Acceptance. Sex Roles 1989; 20: 231-243
10. Blumberg M.L., & Lester D. High School and College Students' Attitudes Toward Rape. Adolescence 1991; 26 (103): 727-729
11. Brady E.C, Chrisler J.C, Hosdale D.C, Osowiecki D.M. & Veal T.A. Date Rape, Expectations, Avoidance Strategies and Attitudes Toward Victims. Journal of Social Psychology 1991; 13: 427-429.
12. Hall E.R, Howard J.A & Boezio S.L. Tolerance of Rape: A Sexist or Antisocial Attitude?. Psychology of Women Quarterly 1986; 10: 101-118.
13. Akvardar Y. & Yüksel Ş. Cinsel Tecavüze Uğrayan Kişilere Karşı Alınan Tavrı. Nöropsikiyatri Arşivi 1993;30 (2): 347-351.
14. Szymanski LA, Devlin A.S, Chrisler J.C.& Vyse S.A. Gender Role And Attitudes Toward Rape in Male an College Students. Sex Roles 1993; 29 (1/2): 37-57.
15. Himelein M.J. Risk Factors for Sexual Victimization in Dating : A Longitudinal Study of College Women. Psychology of Women Quarterly 1995; 19:31-48.
16. Mayall A., Gold S.R. Defitional Issues and Mediating Variables in the Sexual Revictimization of Women Sexually Abused as Children. Journal of Interpersonal Violence 1995; 10:26-42. .
17. Ullman S.E, Siegel J.M. Victim-Offender Relationship and Sexual Assault. Violence and Victims 1993; 8:121-134.
18. Gottesman S.T. Police Attitudes Towards Rape Before and After a Training Program. J Psychiatr Nursing Ment Health Serv 1977; 15, 13-18.
19. Field H.S. Attitudes Toward Rape a Comparative Analysis of Police, Rapists, Crisis Counselors and Citizens. J Pers Soc Psychol 1978; 36,156,
20. Feldman-Summers S & Palmer G.C. Rape as Viewed by Judges, Prosecutors and Police Officers. Criminal Justice and Behavior 1980; 7: 19-40.
21. Ledoux J.C. and Hazelwood R.R. Police Attitudes and Beliefs Concerning in Rape Investigation. Hazelwood R.R, and Burgess A.W eds. 2nd edn. p.25. CRC Press Boca Raton 1995.
22. Brecklin L.R, Forde D.R. A Meta-Analysis of Rape Education Programs. Violence Vict 2001 ; 16 (3): 303-321.
23. Lonsway K.A., Klaw E.L. Beyond "No Means No". Journal of Interpersonal Violence 1998; 13(1):73-92 .
24. Lonsway K.A. Preventing Acquaintance Rape Through Education: What Do We Know?. Psychology of Women Quarterly 1996; 20, 229-265.

25. Shaeffer A.M., Nelson E.S. Rape. Supportive Attitudes; Effects of on Campus Residence and Education. Journal of College Student Devolepment 1993; 34, 175-179.
26. Dallager C., Rosen L.A. Effects of a Human Sexuality Course on Attitudes Toward Rape and Violence. Journal of sex Education and Therapy 1993; 19; 193-199.
27. Peterson M.J, Roskos- Ewoldsen B, Thomas L, Shirley M., Blut D. Will Educational Materials Reduce Negative Effects Of Exposure To Sexual Violence?. Journal of Soci- al and Clinical Psychology 1989; 8, 256-275.
28. Yavuz M.F, Özarslan A, Yavuz M.S. Sexual Assault Cases in Turkey, 1991-1995. Adli Tıp Dergisi 1997; 13: 21-25.
29. Burgess A.W, Holmstrom L.L, Adaptive Strategies and Recovery From Rape. in R. H. Moos Ed., Coping with Li- fe Crises . New York: Plenum Press. 1986:353-65.

Yazışma adresi:

Prof. Dr. M. Fatih Yavuz

İstanbul Üniversitesi

Adli Tıp Enstitüsü 34303 Cerrahpaşa İstanbul.

Tel. 0212 588 08 80 / 447 Faks. 0212 588 00 11

E-posta: fyavuz@istanbul.edu.tr